

REFORMKOR ÉS FORRADALOM MAGYARORSZÁGON

1. március 25.

Gál Katalin

másodéves joghallgató, szakkolégista,
jogtörténeti tanszék demonstrátora

REFORMKOR 1830-1848

- A reformkor a magyar polgárosodás és nemzetté válás döntő korszaka
- A **liberális reformerek** és a **konzervatívok**, illetve a **bécsi udvar** küzdelme zajlott
- A fő célkitűzés a rendi jogok megerősítése és a feudalista viszonyok lassú felszámolása (jobbágyszabadítás, polgári egyenlőség, kiváltságok eltörlése)
- Jelmondata: „**Haza és haladás**”
- Két fő kérdése:
 - Polgári átalakulás
 - Rendi jogok megerősítése (akár a nemzeti függetlenség elérése)
- A kor uralkodó eszméi:
 - **liberalizmus** - szabadelvűség
 - **nacionalizmus** - nemzeti öntudat

A REFORMKOR ELŐZMÉNYEI

- A napoleóni háborúk okozta **konjunktúra** → magyar gazdaság fellendülése
- magyar gazdaság feudális szerkezete konzerválódott → Habsburg Birodalmon belül elmaradott területnek számít
- I. Ferenc 1812-től nem hívta össze az országgyűlést abszolútista törekvései miatt
- 1815-től **dekonjunktúra** → eddig mindent felvevő piac már nem tartott igényt a magyar árura
- **Rendi nacionalizmus**: a nemesség azonosította magát a nemzettel, de védelmezte is kiváltságait az abszolutizmussal szemben → követelték az országgyűlés összehívását
- 1825-ben **újra összehívták az országgyűlést** → az uralkodó és a rendek együttműködnek, de nem akarnak nagy változásokat

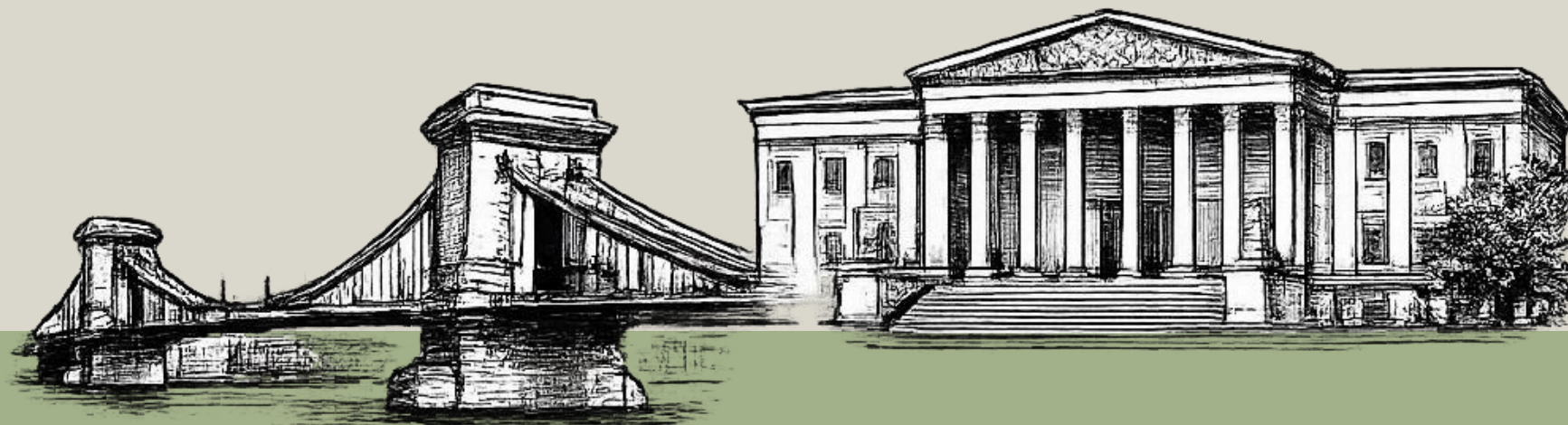
A REFORMKOR FONTOS KÉRDÉSEI

- **A feudális rendszer felszámolása**
 - jobbágyrendszer ellentétben állta a liberalizmus (jogegyenlőség) és a nacionalizmus (nemzeti egység elveivel)
- **Lépések a jobbágyfelszabadítás felé**
 - 1832-1836-os országgyűlés: önkéntes örökváltság elfogadása → V. Ferdinánd elutasítása
 - 1839-1840-es országgyűlés: önkéntes örökváltság törvényerőre emelkedett
- **A magyar nyelv kérdése**
 - 1844-ben a magyar államnyelv lett
- **A gazdasági elmaradottság**
- **Az infrastruktúra fejlesztésének fontossága**
- **A rendi alkotmány polgárivá alakítása**

SZÉCHENYI PROGRAMJA

- **reformkor elindítójának tekintjük** → korszak politikusai már az ő nézeteiből indultak ki
- **1830: Hitel** megjelenése → összegyűjtötte a megoldásra váró problémákat és kifejtette a megoldási javaslatait
 - gazdaság fejlesztéséhez tőkére van szüksége
 - jobbágyrendszert bérlői rendszerrel kell felváltani
 - nemesi földbirtokon modernizációra van szükség
 - nemesi adómentességet el kell törölni
 - fel kell adni a sérelmi politizálás
- két további műve:
 - Világ
 - Stádium

KOSSUTH PROGRAMJA

- Wesselényi elképzeléseiből indult ki
- Széchenyi nézeteit bírálta → radikálisabbakat fogalmazott meg
- Célja: egy polgári, alkotmányos alapokon nyugvó állam létrehozása volt
- Kiinduló lépésnek a **jobbágyfelszabadítást** tartotta:
 - kötelező örökváltságot javasolta → kárpótlás nélkül, később kárpótlással
 - közteherviselés bevezetése
- Érdekérvényesítés, törvény előtti egyenlőség, sajtószabadság
- Védővámok rendszerét támogatta → a nemzet politikai önállóságához az önálló nemzetgazdaság szükséges → 1844: védegylet létrehozása
- magyar export függetlenítése Bécstől → vasút kiépítése fiumei tengeri kikötőhöz

SZÉCHENYI

KOSSUTH

Cél modernizáció

polgári állam

Tempó lassú, óvatos

gyors, radikális

Módszer együttműködés Béccsel

konfortáció

Társadalmi bázis főnemesség

köznemesség + nép

Reformok sorrendje gazdaság → társadalom

politika → társadalom, gazdaság

Hasburgokhoz viszonyulás Birodalmon belül maradás

akár elszakadás a Birodalomtól

Fő irány forradalom elkerülése

változás kikényszerítése

AZ 1848-AS FORRADALOM

- Március 13.-án kitört a bécsi forradalom → **március 15.-én a pesti forradalom**
- Porlgári forradalmaknak tekinthetők
- Márciusi ifjak a **Pilvax kávéház**ból kiindulva a **Landerer nyomdában** kinyomtatták a Tizenkét pontot és a Nemzeti dalt
- **Tizenkét pont** a reformkor és a forradalom követeléseit foglalta össze:
 - **felelős kormány, népképviselői országgyűlés, független igazságszolgáltatás**
 - **jogegyenlőség, közteherviselés, jobbágyszabadítás**
 - **nemzetőrség felállítása, magyar haderő hazarendelése, nemzeti bank alapítása, unió Erdéllyel**
 - **Cenzúra eltörlése, politikai foglyok szabadon engedése**

AZ 1848-AS FORRADALOM

- **Március 17-én** István nádor kinevezte Batthyány Lajost miniszterelnöknek és felkérte az első felelős magyar kormány megalapítására → **koalíciós kormány jött létre**
 - Az első felelős magyar kormány tagjai:
 - **gróf Batthyány Lajos** – miniszterelnök
 - **Szemere Bertalan** – belügyminiszter
 - **gróf Eszterházy Pál** – a király személye körüli miniszter
 - **Klauzál Gábor** – földművelés- és iparügyi miniszter
 - **Kossuth Lajos** – pénzügyminiszter
 - **Mészáros Lázár** – hadügyminiszter
 - **gróf Széchenyi István** – közmunkaügyi miniszter
 - **Eötvös József** – vallás és közoktatásügyi miniszter
 - **Deák Ferenc** – igazságügy miniszter
- Az új kormány célja: polgári alkotmányos állam megteremtése volt → **megszülettek az áprilisi törvények**

ÁPRILISI TÖRVÉNYEK

- **Kompromisszumos megoldás**
- **Célja:** feudális intézményeket mielőbb liberális, polgári intézményekkel felváltani
- **Végrehajtó hatalom** → uralkodó által kinevezett, országgyűlésnek felelős **Kormány**
- **Ellenjegyzés** intézménye
- **Törvényhozás** szervezete az **országgyűlés** lett:
 - Kétkamarás: főrendiház és alsóház
 - Országgyűlés évente ülésezik, egy ciklus három éves
 - Székhelye: Pest
 - Országgyűlést nem lehetett feloszlatni a következő évi költségvetés rögzítése és a zárszámadás elfogadása előtt

ÁPRILISI TÖRVÉNYEK

- **Választójog** népképviseleti lett → feltételei:
 - 20. életév betöltése
 - férfi
 - vagyoni és műveltségi cenzus
- Magyarország és Erdély uniója
- **Közteherviselés** → jövedelemnek megfelelően
- **Jobbágyszabadítást** állami kárpótlással
- Megszűntek a nemesi kiváltságok
- **Sajtószabadság**
- **Elismerték a birodalmi egységet, a közös had- és külügyet** → nem rendelkeztek közös intézményrendszerrel
- **Nemzetiségeknek nem adott autonómiát**
- Nemzetközi helyzet miatt születtek meg → időnyerés céljából, ideiglenes eredményként

SZABADSÁGHARC

- Az udvar a magyar forradalom eredményeit vissza akarta vonni, követelte az önálló magyar had-, kül- és pénzügy feladását
- Kormány megkezdte az önálló magyar honvédség felállítását
- **1848. szeptember 11.-én** Jellasics horvát bán megtámadta Magyarországot, fegyveres konfliktus bontakozott ki → **1848. szeptember 29-én a pákozdi csata**, magyar győzelem
- **1848. december 2.** : Ferenc József trónra lépése → magyarok nem ismerik el
- **1849. március olmützi oktrojált alkotmány**: Magyarországot a birodalom korlátozott autonómiájú tartományává süllyesztette
- **1849. április 14. magyar** országgyűlés kiadta a **Függetlenségi Nyilatkozatot**:
 - Kossuth kormányzóelnöksége
 - Habsburg ház detronizációja
 - Magyarország függetlenségének kimondása

SZABADSÁGHARC

- A **tavaszi hadjárat** célja a császári erők bekerítése volt
 - A hadjárat első szakaszában a Tiszától a Duna vonaláig űzték a császáriakat
 - A második szakaszban felszabadították a Dunántúlt
 - Május 21-én visszavették Budát
- Ferenc József I. Miklós orosz cárhoz fordult segítségért
- A magyar sereg több vereséget szenvedett a császári és a cári erőktől is
- Kossuth lemondott, emigrációba menekült, Görgeit kinevezte diktátornak
- **1849. augusztus 13.: világosi fegyverletétel**

MEGTORLÁS ÉS KONSZOLIDÁCIÓ

- **1849. október 6.:** Aradon 13 honvéd tisztet, Pesten pedig Batthyány Lajost végezték ki
- **1849.-1950. Haynau rémuralma** → kivégzések és bebörtönzések
- **1850-1859: Bach korszak**
 - Magyarországról leválasztották Erdélyt, Horvátországot és a Szerb Vajdaságot
 - Bevezették az osztrák polgári törvénykönyvet és az osztrák oktatási rendszert
 - **1850: úrbéri páten**s → lezárta a jobbágyszabadítást
 - Eltörölték a belső vámokat, egységes birodalmi piacot hoztak létre
 - **ellenállás**nak két formája ismert:
 - **aktív ellenállás:** összeesküvések, merényletek
 - **passzív ellenállás:** vezetője Deák Ferenc, együttműködést gátolták, nem vállaltak hivatalt, nem fizettek adót, kiindulópontnak az áprilisi törvényeket tekintették

KIEGYEZÉS ELŐZMÉNYEI

- nemzetközi előzmények
- Ferenc József 1859.-ben meneszti Bachot
- **1860. október 20. októberi diploma:**
 - 1847-es állapotokat állította volna vissza → áprilisi törvények eredményei nem maradtak volna meg
- **1861. február 27. februári páten:**
 - Az októberi diploma engedményeit korlátozza
 - Birodalmi parlament felállítását rendeli el, az örökös tartományok túlsúlyával
 - Magyar országgyűlés elutasította → elutasítás módja: feliratban vagy határozatban?
- **1861-1865: provizórium időszaka**
- **1865. április 16.-án** megjelenik **Deák Ferenc „Húsvéti cikke”** a Pesti Naplóban
- Ferenc József leváltotta Schmerlinget és újra összehívta a magyar országgyűlést

KIEGYEZÉS ELŐZMÉNYEI

- **1866**-ban a porosz osztrák háború a königgratzi vereséggel ért véget → hatására **1867. február 17.**-én gróf Andrássy Gyulát nevezi ki az uralkodó miniszterelnökké
- Megalakul a felelős magyar minisztérium
- Hosszú vita után a képviselőház elfogadja a kiegyezési törvényt
- A Pragmatica Sanctio-t alapul véve létrejött a kiegyezés 3 elvet alapul véve
 - **Paritás elve:** a két fél szigorú egyenjogúsága és egyenlősége
 - **A birodalom feloszthatatlansága és elválaszthatatlansága**
 - **A biztonság garanciája:** közös kül-, had-, és ezen kiadásokat fedező pénzügy
- **1867. június 8-án Ferenc Józsefet magyar királlyá koronázzák**

AJÁNLÁS

- B. Mátyus Gyöngyi - Bori István: Történelem érettségi témavázlatok II. Emelt szint
- Zanza tv:
 - <https://zanza.tv/tortenelem/ujkor-reformkor-forradalom-es-szabadsagharc-magyarorszagon>
- Quizlet

„CSAK A MUNKA AZ, MELY ÉLTET, S A TETT, MELY
AZ ÉLETNEK ÉRTÉKET AD.”

KÖSZÖNÖM A FIGGYELMET!

